

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА
про агрометеорологічні умови та стан
посівів сільськогосподарських культур в Україні
на 12 січня 2018 року

У першій декаді січня, як і протягом грудня, повсюдно продовжувала утримуватись аномально тепла погода з середньою температурою повітря 0-4⁰ С тепла, що вище за норму на 4-6⁰ С. У найтепліші дні максимальна температура підвищувалась до 6-10⁰ С тепла, на крайньому півдні – до 10-12⁰ С, мінімальна – у найхолодніші ночі знижувалася до 4-6⁰ С морозу. Схожий температурний режим на початку січня спостерігався у 1994, 1998, 2001, 2005, 2007 та 2012 роках. Урожайність і валові збори зерна пшениці озимої в ці роки становили відповідно: 1994 – 30,8 ц/га і 13,7 млн тонн, 1998 – 26,9 ц/га і 14,6 млн тонн, 2001 – 31,4 ц/га і 20,7 млн тонн, 2005 – 29,0 ц/га і 17,7 млн тонн, 2007 – 23,9 ц/га і 13,2 млн тонн, 2012 – 28,0 ц/га і 15,1 млн тонн, тобто значного негативного впливу на озимі культури така тепла погода в січні не мала. Сніговий покрив на більшості території практично був відсутній, ґрунт переважно талий (лише в кінці декади в західних областях глибина його промерзання становила 2-5 см, а мінімальна температура на глибині залягання вузла куштиння знижувалась до 3,0⁰ морозу). Повсюдно випадали дощі та мокрий сніг. У Сумській, Харківській, Полтавській, Кіровоградській, Закарпатській, Львівській та Івано-Франківській областях сума опадів за декаду становила 20-58 мм, на решті території 2-25 мм, що в поєднанні з опадами в грудні сприяло суттєвому поповненню вологозапасів ґрунту. Талий ґрунт та поступове випадання опадів сприяли доброму проникненню вологи в ґрунт, запобігали застою води в пониженнях рельєфу.

За повідомлення науково-дослідних установ у першій декаді січня запаси продуктивної вологи в орному шарі ґрунті повсюдно (окрім південного регіону країни) становили 30-45 мм. У західних, північних, східних, місцями в центральних регіонах, у метровому шарі ґрунту вміст вологи також суттєво поповнився і становив, залежно від попередників та кількості опадів, – 90-180 мм. Після непарових попередників під озиминою в

південному регіоні ще зберігається дефіцит вологи (30-40 %) порівняно з середніми багаторічними показниками.

Протягом грудня та першої половини січня на всій території країни перезимівля озимих культур проходила задовільно. Мінімальна температура ґрунту на глибині залягання вузла кущіння не опускалась нижче мінус 1-5⁰ С, або була позитивною. Критична температура вимерзання за визначенням науково-дослідних установ становила в першій декаді січня для пшениці озимої – мінус 13-15⁰ С, жита озимого – мінус 15-16⁰ С, ячменю озимого – мінус 11-12⁰ С.

Через аномально теплу погоду в більшості регіонів, особливо в південному, відбувалась повільна вегетація рослин озимини, вони не перейшли до глибокого зимового спокою, внаслідок чого на посівах відмічались природні і закономірні зміни морфологічних параметрів рослин: помірне збільшення розмірів конусів наростання, коефіцієнтів кущіння, маси рослин. Такі агрометеорологічні умови призводили до витрачання накопичених у недостатній кількості запасних поживних речовин рослинами озимих зернових культур та послаблення їх зимостійкості. За даними науково-дослідних установ НААН у листопаді озимі культури під час проходження першої фази загартування накопичили у вузлах кущіння достатню кількість розчинних цукрів – 34-38 %. Протягом потепління у грудні частина цих запасних речовин була витрачена на дихання та ростові процеси, що знизило їх вміст у рослинах на 3-5 %.

Загальний стан рослин у посівах озимих культур порівняно з минулим тижнем суттєво не змінився. За повідомленням Інституту зрошувального землеробства НААН посіви пшениці озимої по парам і на зрошенні ранніх та оптимальних строків сівби знаходяться у фазі кущіння. Рослини утворили від 3 до 7 пагонів, а на посівах першої половини жовтня – від 3-го листка до повного кущіння (1-3 пагони). На полях, де сходи з'явилися лише після опадів у листопаді, рослини мають 2-3 листка, а деякі з них розпочали кущіння. На посівах, де опади пройшли у грудні, відбувається поява сходів. Необхідно відмітити, що на території Херсонської області на площі 0,4 тис.

га сходів ще не має, але на більшості таких площ насіння знаходиться у стадії проростання.

Більшість посівів озимих культур у січні знаходиться на другому етапі органогенезу і тільки ранні та добре розвинуті посіви починають переходити до третього етапу органогенезу.

Внаслідок поступового похолодання в кінці першої декади січня та очікувані помірні морози в другій половині січня будуть сприяти переходу рослин озимини до зимового спокою і деякому посиленню їх зимостійкості. Подальшій успішній перезимівлі озимих зернових культур сприятимуть умови не жорсткої зими, без різких коливань температурного режиму та наявність оптимального снігового покриву.

За даними Мінагрополітики станом на 11 січня сходи озимих зернових культур отримано на площ 7237,4 тис. га (99,6 %). З них 3563,2 тис. га (49,2 %) знаходяться у доброму стані, 2651,6 тис. га (36,6 %) – у задовільному, 1022,6 тис. га (14,1 %) – посіви слабкі та зріджені. У розрізі культур сходи пшениці озимої та тритикале отримано на площ 6276,2 тис. га (99,8 %), з них 3069,3 тис. га (48,9 %) знаходяться у доброму стані, 2317,0 тис. га (36,9 %) – у задовільному, на 889,9 тис. га площ (14,2 %) – посіви слабкі та зріджені. Сходи жита озимого отримано на 149,0 тис. га площ (99,6 %), з них 99,1 тис. га (66,5 %) знаходяться у доброму стані, 38,2 тис. га (25,6 %) – у задовільному. Сходи ячменю озимого отримано на 812,4 тис. га площ (98,4 %), з них 395,09 тис. га (48,6 %) знаходяться у доброму стані, 295,6 тис. га (36,4 %) – у задовільному.

З посіяних 1009,8 тис. га ріпаку озимого сходи отримано на 97,4 % площ, з них 57,6 % (566,3 тис. га) у доброму стані, 31,2 % (306,5 тис. га) – у задовільному, 11,2% (109,8 тис.га) – слабкі і зріджені. Загибло 0,1% (1,0 тис.га) посівів.